

Valeriussymposium 2015
Psychotherapie:
wat werkt en waarom?
Donderdag 22 januari 2015

GGZ inGeest

Bij GGZ inGeest kunnen mensen met psychische klachten rekenen op kwalitatief goede en betrouwbare zorg. Kenmerkend voor onze werkwijze is de persoonlijke aandacht voor patiënten. Binnen GGZ inGeest staan ruim 2.000 medewerkers klaar voor ruim 30.000 patiënten van alle leeftijden, ongeacht hun culturele achtergrond. GGZ inGeest is groot in kleinschaligheid, met meerdere locaties in Amsterdam, Amstelveen, Haarlem, Hoofddorp en Bennebroek.

GGZ inGeest werkt samen met VUmc intensief aan een compleet zorgaanbod waarin lichamelijke en psychische zorg integraal wordt benaderd. Gezamenlijk verrichten de organisaties baanbrekend wetenschappelijk onderzoek op dit gebied. Door het toepassen hiervan wordt de kwaliteit van zowel de lichamelijke als psychische zorg verbeterd.

Lijst van gebruikte afkortingen

BPS	=	borderline persoonlijkheidsstoornis
CGT	=	cognitieve gedragstherapie
DD	=	dissociatieve stoornis
EMDR	=	eye movement desensitization and reprocessing
MBT	=	mentalisation based treatment
PTSS	=	posttraumatische stressstoornis
TFP	=	transference focused psychotherapy
TOP DD	=	Treatment of Patients with Dissociative Disorders

Psychotherapie: wat werkt en waarom?

Beschouwingen over de psychotherapeutische behandeling van traumagerelateerde en persoonlijkheidsstoornissen

Het Valerius Symposium, georganiseerd door GGZ inGeest, is in Nederland uitgegroeid tot een toonaangevend symposium op het gebied van de psychiatrie. Het vindt inmiddels voor de tiende keer plaats, ditmaal op donderdag 22 januari 2015 in VUmc (Amsterdam). Dit Valerius Symposium staat in het teken van de vraag: wat werkt en waarom bij de evidence based psychotherapeutische behandeling van complexe stoornissen, met name traumagerelateerde en persoonlijkheidsstoornissen?

Behandelaars hanteren uiteenlopende workingmodels of the mind als het gaat om de psychotherapie van patiënten met een persoonlijkheidsstoornis en/of vroeg trauma in de kindertijd. Wat zijn de theoretische perspectieven op het proces van verandering door psychotherapie bij deze complexe patiënten? Wat werkt en waardoor? Het Valerius Symposium richt zich op deze verschillende invalshoeken. Nationale en internationale deskundigen schetsen hun visie op werkingsmechanisme, theoretische basis, empirische evidentie en klinische toepassing.

De dag wordt afgesloten met het afscheidscollege van dr. Nel Draijer, klinisch psycholoog en psychotherapeut, sinds 25 jaar werkzaam als universitair hoofddocent bij de vakgroep psychiatrie van VUmc, en opleider/supervisor van psychiaters, psychotherapeuten en klinisch psychologen bij GGZ inGeest. Zij bracht de sprekers rond dit thema bij elkaar en geeft aan het einde van de dag een slotbeschouwing op basis van een rijke klinische en wetenschappelijke ervaring.

Graag begroeten we u op 22 januari 2015.

Namens de raad van bestuur van GGZ inGeest,

Ralph Kupka, dagvoorzitter Valerius Symposium

Programma

Dagvoorzitter is prof. dr. R.W. Kupka, hoogleraar bipolaire stoornissen GGZ inGeest en VUmc.

09.00 – 09.30 uur **Ontvangst**

09.30 – 09.40 uur **Welkomstwoord**

Raad van bestuur GGZ inGeest

09.40 – 09.50 uur **Opening dagvoorzitter**

Prof. dr. Ralph W. Kupka, hoogleraar bipolaire stoornissen GGZ inGeest en VUmc

09.50 – 10.30 uur **Presentatie**

Nelleke D. Nicolai, psychiater-psychotherapeut, psychoanalyticus

(Hoe) draagt mentalisation based treatment bij aan de affectregulatie?

10.30 – 11.00 uur *Koffie/theepauze*

11.00 – 11.40 uur **Presentatie**

Frank Yeomans, MD, PhD, clinical associate professor of psychiatry and director of training, personality disorders institute Weill Medical College of Cornell University, USA
Veranderingsmechanismen in transference focused psychotherapy

11.40 – 12.20 uur **Presentatie**

Bethany Brand, PhD, professor of psychology, Towson University, USA
Wat verandert er en waarom bij de behandeling van dissociatieve stoornissen?

12.20 – 13.20 uur *Lunchpauze*

13.20 – 14.00 uur **Presentatie**

Annemiek van Dijke, PhD, klinisch psycholoog, UHD en
hoofdopleider klinische psychologie
*(Hoe) draagt CGT bij aan verandering in de affectregulatie
bij BPS en PTSS?*

14.00 – 14.40 uur **Presentatie**

Drs. Jos van Mosel, klinisch psycholoog, psychotherapeut,
psychoanalyticus
Maakt de psychoanalyse zijn belofte waar?

14.40 – 15.20 uur **Presentatie**

Dr. Kathleen Thomaes, MD PhD, psychiater GGZ inGeest
*(Hoe) draagt CGT/EMDR bij aan veranderingen in de
hersenen bij PTSS en complexe PTSS?*

15.20 – 15.40 uur *Koffie/theepauze*

15.40 – 16.20 uur **Presentatie**

Prof. Bruce Wampold, PhD, Professor of Counseling
Psychology and Clinical Professor of Psychiatry at the
University of Wisconsin-Madison
(Hoe) dragen specifieke protocollen bij aan verandering?

16.20 – 16.30 uur *Intermezzo*

16.30 – 17.10 uur **Afscheidscollege**

Dr. Nel Draijer, PhD, klinisch psycholoog - psychotherapeut,
UHD vakgroep psychiatrie VUmc
*"Iedereen z'n eigen bioscoop": 120 jaar ideeën over
behandeling bij seksuele traumatisering*

17.10 – 17.30 uur **Afsluiting**

Vanaf 17.30 uur *Borrel*

Toelichting ochtendprogramma

(Hoe) draagt mentalisation based treatment bij aan de affectregulatie?

Psychotherapie met patiënten met een vroegkinderlijk trauma is een uitdaging, omdat de symptomatologie ernstig en gevarieerd is: van recidiverende depressies tot dissociatie, van complexe PTSS tot persoonlijkheidsproblematiek. Wantrouwen en angst in contacten komen veel voor, evenals affectdysregulatie. De manier waarop de behandelaar wordt waargenomen, wordt gekenmerkt door wantrouwen, verwarring en angst. De therapeutische relatie wordt bepaald door de gehechtheidstijl en het (on)vermogen te mentaliseren. Met MBT kunnen patiënten leren mentaliseren: nadenken over wat zij voelen als zij dat voelen en daarmee de stormen van het affect leren reguleren. Nelleke Nicolai geeft een korte introductie op recente theorieën over affectregulatie, mentaliseren en gehechtheid.

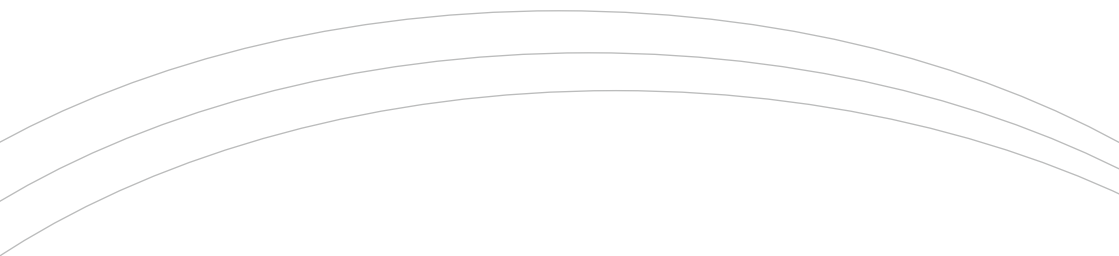
Veranderingsmechanismen in transference focused psychotherapy

TFP is een behandeling die gebaseerd is op psychoanalytische principes en heeft als doel patiënten met ernstige persoonlijkheidsstoornissen te helpen. De psychoanalytisch geïnspireerde interventies beslaan een breed spectrum, beginnend bij interventies gebaseerd op verbale communicatie en interpretatie tot aan interventies gebaseerd op de ervaring van de therapeutische relatie. TFP zit ergens in het midden van dit spectrum. Frank Yeomans beschrijft verschillende mechanismen van verandering binnen TFP, variërend van het ervaren en benoemen van de dyade in de overdracht-tegenoverdracht en het 'containen' van gevoelens tot aan de interpretatie van psychologische mechanismen. De behandelaar is daarbij getuige van de toegenomen capaciteiten van de patiënt om te reflecteren.

Wat verandert er en waarom bij de behandeling van dissociatieve stoornissen?

Hoewel soms beweerd wordt dat de behandeling van patiënten met ernstige dissociatieve stoornissen schade aanricht, spreken de resultaten van het Treatment of Patients with Dissociative Disorders (TOP DD) onderzoek dit tegen. Deze internationale gegevens over zeer complexe patiënten en het beloop van hun klachten door de tijd heen laten verbeteringen zien in de symptomen en het niveau van functioneren. Bethany Brand laat zien wat kan hebben bijgedragen aan plotselinge verslechtingen of verbeteringen gedurende het onderzoek, en over de samenhang tussen de door de patiënt gerapporteerde therapeutische relatie en het effect van de behandeling. Ook bespreekt ze enkele veranderingsmechanismen die mogelijk hebben bijgedragen aan de verbetering van de DD-patiënten die in behandeling zijn.

Toelichting middagprogramma

(Hoe) draagt CGT bij aan verandering in de affectregulatie bij BPS en (complexe) PTSS?

Dysfunctionele affectregulatie is het belangrijkste kenmerk van BPS en complexe PTSS. Over de aard en prevalentie van affectdysregulatie worden tegenstrijdige uitspraken gedaan. Bij BPS wordt affectdysregulatie beschreven als overweldigd zijn door (een teveel aan) emoties en dit wordt als persoonlijkheidstrek beschreven. Maar bij psychosomatiek en traumagerelateerde dissociatie is eerder sprake van een te weinig aan gevoelens (alexithimie en traumagerelateerde dissociatie). Zijn dit twee verschillende vormen van affectdysregulatie met verschillende implicaties voor behandeling? Annemiek van Dijke bespreekt klinische ervaring in psychotherapie / CGT en neuropsychologie, als ook resultaten van klinisch onderzoek.

Maakt de psychoanalyse zijn belofte waar?

Wie in psychoanalyse gaat, verwacht dat zijn leven voorgoed verandert en verbetert. Wordt dat ook waargemaakt? De psychoanalyse heeft meer dan een eeuw geleden de menselijke relatie ontdekt als het belangrijkste mechanisme of change voor patiënten met neurotische en persoonlijkheidsproblematiek. Dat is ook vandaag de dag nog zo. Onderzoek ondersteunt dit. Hoe klinisch relevant zijn de concepten die in de kraamkamer van de psychoanalyse ter wereld kwamen, zoals het dynamisch onbewuste, de overdracht en onbewuste communicatie? Jos van Mosel bespreekt de vraag: hoe vruchtbaar is de psychoanalyse voor het individu dat er één doet en voor de psychotherapeuten die eruit zijn voortgekomen?

Hoe draagt CGT/EMDR bij aan veranderingen in de hersenen in geval van PTSS en complexe PTSS?

Wat effectieve behandelingen zijn voor PTSS is goed onderzocht. Seksueel misbruik en mishandeling zijn geassocieerd met klassieke PTSS of complexe PTSS. Uit onze meta-analyse valt op te maken dat CGT met exposure het beste werkt voor klassieke PTSS. Echter, openleggende behandelingen (exposure) resulteren in minder gunstige resultaten en een hogere drop-out bij complexe PTSS dan een behandeling gericht op emotieregulatie. Ook weten we nog niet of en hoe deze behandelingen de hersenen beïnvloeden. Om inzicht te

verwerven in hoe psychotherapie werkt in verschillende groepen patiënten, richt Kathleen Thomaes zich op de onderliggende werkingsmechanismen van een specifieke op exposure gebaseerde behandeling (EMDR) bij klassieke PTSS en van een emotieregulatie behandeling bij complexe PTSS.

(Hoe) dragen specifieke protocollen bij aan verandering?

Psychotherapie is opmerkelijk effectief, maar evidentie over hoe het precies werkt, is schaars. Bruce Wampold geeft een overzicht van de evidentie over hoe psychotherapie werkt, met een accent op de algemene factoren en specifieke ingrediënten. Hij presenteert een relatiemodel met drie wegen waarlangs psychotherapie werkzaam is. De beste verklaring van hoe psychotherapie werkt, bevat elementen die ontwikkeld zijn voor herstel binnen sociale contexten.

Afscheidscollege Nel Draijer

“Ieder z’n een eigen bioscoop”: 120 jaar ideeën over behandeling bij seksuele traumatisering

Het afscheidscollege van Nel Draijer gaat over de ontwikkeling van het denken over het seksuele trauma en de behandeling daarvan sinds het eind van de negentiende eeuw tot nu. Deze ontwikkeling wordt gekenmerkt door debatten en tegenstrijdigheden. Gaat het om werkelijkheid of fantasie? Is het erg of valt het wel mee? Moet men stabiliseren of openleggen? Nel Draijer houdt een pleidooi voor de betekenis van de subjectiviteit in de behandeling van seksueel misbruik en voor een integratieve benadering daarvan. Daarbij staat zij stil bij eigen onderzoek, bij de manier waarop zij verschillende invalshoeken integreert en bij wat zij achterlaat.

Algemene informatie en inschrijving

Doelgroep

Dit symposium is bestemd voor psychiaters, psychologen, medisch specialisten, psychotherapeuten, verpleegkundigen, sociaal psychiatrisch verpleegkundigen.

Accreditatie

Accreditatie is aangevraagd bij de Nederlandse Vereniging van Psychiaters en de Federatie van Gezondheidszorgpsychologen. Tijdens het Valeriussymposium vinden twee controlemomenten voor de accreditatie plaats. Deelnemers ontvangen na afloop van het symposium een certificaat.

Locatie

Het symposium vindt plaats in de Amstelzaal van VUmc, De Boelelaan 1117, 1081 HV te Amsterdam. Het is raadzaam gebruik te maken van het openbaar vervoer vanwege geringe parkeermogelijkheden. Een routebeschrijving vindt u op www.vumc.nl.

Kosten

Het inschrijfgeld (incl. administratiekosten, symposiummap, lunch en drankjes) bedraagt voor:

- medisch specialisten: € 195,-;
- overigen (zoals AIOS, AGNIOS, studenten, verpleegkundigen, paramedici, psychologen, psychotherapeuten): € 110,-.

Wijze van inschrijving

U kunt zich online inschrijven via www.vumc.nl/valeriussymposium2015. Betaling is mogelijk via iDEAL. Indien u voor accreditatie in aanmerking wilt komen, verzoeken wij u vriendelijk uw BIG-nummer in te vullen. Zonder dit nummer kunnen wij uw deelname niet verwerken en worden er géén accreditatiepunten bijgeschreven.

Deelnemers krijgen automatisch een bevestiging van inschrijving per e-mail. Annulering van uw registratie dient schriftelijk te geschieden vóór 19 december 2014. Er wordt € 35,- aan administratiekosten in rekening gebracht. Na deze datum bent u het volledige inschrijfgeld verschuldigd.

Voor vragen of meer informatie

Irene van Baardwijk of Jitta Reddingius

VUmc Academie

T (020) 444 8444

E paog@vumc.nl

Beeld voorzijde: Leah Blits - *Mind, Matter*

November 2014

www.ggzingeest.nl

www.vumc.nl

